

Pri bolnikih s kroničnimi jetrnimi boleznimi sta sposobnost prebavljanja in apetit zelo različna, zato mora biti dieta **individualno prilagojena**. Če bolnik po zaužitju določenega živila opazi težave (spahovanje, napetost v trebuhu, vetrovi), naj to živilo izpusti in ga nadomesti z drugim, ki ga bolje prenaša.

Zaradi omejitve soli, tekočine in beljakovin je prehrana pogosto manj okusna, vendar ima **ključno vlogo pri preprečevanju zapletov in ohranjanju kakovosti življenja**.

POSEBNOSTI PREHRANE PRI JETRNI CIROZI

Ascites

Ascites je najpogostejši zaplet jetrne ciroze, pri katerem pride do zadrževanja vode in natrija v telesu.

Prehranska priporočila:

- omejitev soli na **2 g na dan**;
- omejitev tekočine na približno **1500 ml na dan**.

Portosistemska encefalopatija (PSE)

PSE nastane zaradi povišane ravni amonijaka v krvi, ki deluje toksično na možgane. Pomembno vlogo ima prehrana z omejenim vnosom beljakovin, predvsem živalskega izvora.

Osnovna načela:

- pri akutnem poslabšanju: **20–30 g beljakovin na dan**;
- postopno povečanje na **40–60 g beljakovin na dan**;
- dolgoročno: približno **1 g beljakovin/kg telesne teže/dan**;
- beljakovine enakomerno razporedimo v vse obroke;
- prednost imajo **rastlinske beljakovine**, ki znižujejo pH v črevesne vsebine in zmanjšujejo nastanek amonijaka.

Zdravilo **laktuloza** (10–30 ml, 3-krat dnevno) deluje odvajalno in zmanjša nastanek ter absorpcijo amonijaka.

PRIPOROČENA ŽIVILA PRI TRAJNI VAROVALNI DIETI

Pri prehrani vedno upoštevamo omejitve beljakovin, soli in tekočin.

Dovoljena živila in pijače:

- čaji s sladkorjem ali medom (razen močnega ruskega čaja);
- mineralne vode, naravni sadni sokovi;
- mlečni izdelki: kislo mleko, jogurt, kefir, maslo, skuta;
- mleko kot samostojna pijača ali z dodatkom žitne kave, kave brez kofeina;
- jajčne jedi;
- juhe (kostne, mesne, zelenjavne) s posneto maščobo, brez prežganja;
- pusto meso (kuhano, dušeno, pečeno z minimalno maščobo);
- nemastne ribe, perutnina;
- drobovina v manjših količinah;
- hrenovke, posebna in pariška salama;
- žitni izdelki, krompir, polenta, kaše;
- lahka zelenjava: korenje, cvetača, špinača, rdeča pesa, blitva;
- kuhane solate in mehke surove solate (motovilec, mehka glavната solata);
- sveže sadje v manjših količinah, kompoti, čežane, marmelade;
- sladice z malo maščobe: pudingi, narastki, ne premastno pecivo;
- kvašeno pecivo, staro 1–2 dni, brez težkih nadevov;
- kruh, star en dan (bel ali črn), prepečenec;
- zabela: maslo, olje (predvsem olivno), vitaminizirane margarine – vse v minimalnih količinah in nerazbeljeno;

- domače, naravne začimbe.

PREPOVEDANA ŽIVILA

- alkoholne pijače;
- močan ruski čaj, kava s kofeinom;
- gazirane, zelo mrzle ali zelo vroče pijače;
- pikantni mastni siri, majoneza;
- polnomastno mleko in mlečni izdelki, sladka in kislá smetana, sladoled;
- mastne, pikantne juhe in juhe s prežganjem;
- mastne jedi, ocvrta hrana;
- meso z vidno maščobo, prekajeno meso, divjačina;
- konzervirano meso in ribe, klobase, paštete;
- težke škrobne jedi (žganci, štruklji, svež kruh, potice, krompirjevo testo, vodni žličniki, pražen ali pečen krompir, ješprenj);
- groba zelenjava (zelje, paprika, česen, čebula, kumare, trde solate, stročji fižol, kislá repa, kisló zelje, konzervirana zelenjava);
- večje količine svežega sadja, suho sadje, oreški;
- sladke in mastne sladice, torte, kreme, ocvrte sladice;
- svinjska mast, zaseka, ocvirki;
- vse ostre začimbe.

PRIMER DIETE Z RAZLIČNIM VNOSOM BELJAKOVIN

Obrok	~30 g beljakovin	~35 g beljakovin	~40 g beljakovin
Zajtrk	Čaj Kruh (100 g) Med, maslo	Čaj Kruh (100 g) Med, maslo	Bela kava (žlica mleka) Kruh (100 g) Med, maslo
Malica	Sadje	Sadje	Sadje
Kosilo	Čista juha z jajcem Krompirjeva solata z zelenjavo Kruh (100 g)	Čista juha z jajcem Krompirjeva solata z zelenjavo 30 g mesa Kruh (100 g)	Čista juha z jajcem Krompirjeva solata z zelenjavo 40 g mesa Kruh (100 g)
Malica	Kompot	Kompot	Kompot
Večerja	Krompirjeva zelenjavna juha Žlica smetane Kruh (100 g)	Enako	Enako

PRIMER TRAJNE VAROVALNE DIETE PRI JETRNH BOLEZNIH

Obrok	Primer I	Primer II	Primer III
Zajtrk	Črn kruh Bela kava Marmelada	Črn kruh Rezina šunke Mleko ali čaj	Črn kruh Čokoladno mleko Žlica skute
Malica	Jogurt Keksi	Sadni jogurt Keksi	Mleko Keksi
Kosilo	Zelenjavna juha Dušeno meso Sadna solata	Mesna juha z rezanci Dušeno meso Riž Mehka solata	Zelenjavna enolončnica z mesom Črn kruh Nemastna sladica
Malica	Kompot	Sadni jogurt	Jabolčna čežana
Večerja	Zelenjavno-mesna solata ali enolončnica	Mlečni riž Sadje	Mlečna kaša s slivami

Viri: • Pokorn D. Prehrana bolnika, • Pokorn D. Zdrava prehrana in dietni jedilniki • Pokorn D. S prehrano do zdravja